

FRI-2B.311-1-L-03

SPECIFICS OF THE PROCEDURE OF STABILIZATION

Tihomir Nikolov

Association of sindics in Bulgaria,
Deputy Chairman of the Management Board
Tel.: 0899141659
E-mail: tihomirnn@gmail.com

***Abstract:** In the report are researched the specifics of the procedure of stabilization as a judicial, separate, voluntary and two-phase procedure, with domination of ex officio principle and of principle of speed. The procedure of stabilization is described as a priority security procedure, which is different from the classical security procedure, settled in Civil Procedure Code. The specifics of the procedure of stabilization are researched connected with the Recommendation of the European Commission about new approach towards the insolvency from 2014 and The Proposal for Direct of European Parliament and of the European Council about frames for preventively restructuring from 2016.*

***Keywords:** procedure of stabilization; stabilization plan; rescue plan; out-of-court settlement; creditors; insolvency*

ВЪВЕДЕНИЕ

С включването на новата част пета на Търговския закон (ДВ. бр. 105 от 2016 г.), чиито разпоредби (чл. 761- 797) влязоха в сила от 01.07.2017 г. се изпълни Препоръката на Европейската комисия (ЕК) относно нов подход към несъстоятелността и неплатежоспособността на предприятията от 2014 г., като частично бе съобразено и Предложението за директива на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно преструктуриране от 2016 г.

В настоящият доклад се разглежда спецификата на уреденото в част пета на ТЗ стабилизационно производство, като то е съпоставено основно с предпазния конкордат според Закона за предпазния конкордат (ЗПК) от 1932 г. (отм.) и с развиващите се в открито производство по несъстоятелност оздравяване на предприятието и сключване на извънсъдебно споразумение.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Уреденото в нашия Търговския закон (ТЗ) стабилизационно производство е съдебно¹⁹⁰, каквото е и производството по несъстоятелност.

В доктрината липсва единомислие относно систематичното място на производството по стабилизация.

Поддържа се, че тъй като производството по стабилизация предхожда производството по несъстоятелност, то и законовата уредба би следвало да бъде променена, като в част

¹⁹⁰ Редица държави членки регламентират в своите законодателства няколко стабилизационни производства (напр. в Италия и Белгия те са 6, във Франция- 5, в Полша- 4, в Люксембург- 3), като по правило част от тях са съдебни, а други са извънсъдебни. Законодателствата на някои държави (напр. Финландия и Холандия) уреждат само доброволна и неформална процедура, а в други (напр. Унгария) се прилага общия ред за сключване на извънсъдебно споразумение.

четвърта на ТЗ се уреди стабилизационното производство, а в неговата пета част-производството по несъстоятелност¹⁹¹.

Според друго мнение е по-удачно законовата уредба на производството по стабилизация да следва тази на производството по несъстоятелност, която датира от 1994 г. Между двете производства има редица прилики, тъй като стабилизационното производство е регламентирано по подобие на производството по несъстоятелност и използва негови категории (напр. неплатежоспособност и спиране на плащанията). В нормативната уредба на производството по стабилизация има разпоредби, които препращат към пряко прилагане на отделни разпоредби от законовия режим на несъстоятелността (напр. на чл. 700а ТЗ относно правомощията на надзорния орган при оздравяване и стабилизация), както и разпоредби със съвпадащо съдържание в режима на две производства (свр. например чл. 707, ал.3 и чл. 796, ал. 3 ТЗ)¹⁹². Това дава основание да се приеме, че законовият режим на производството по несъстоятелност е правилно структуриран.

Производството по стабилизация е самостоятелно производство, което задължително се образува и провежда извън (преди) производството по несъстоятелност. Независимостта между двете производства е прокарана по категоричен начин в нашия ТЗ, като не е предвидена възможност производството по стабилизация да преминава в производство по несъстоятелност¹⁹³. Съдът не може да открива производство по стабилизация, ако молбата за това е подадена след като вече е подадена молба за откриване на производство по несъстоятелност, т.е. тя е недопустима (свр. чл. 762, ал. 3. Т.3)¹⁹⁴. Молбата за стабилизация подлежи на отхвърляне, ако съдът констатира предпоставките за откриване на производство по несъстоятелност (неплатежоспособност или свръхзадълженост), но без да има възможност да открива това производство (свр. чл. 773, ал.1, т.2).

По това, че производството по стабилизация е самостоятелна пред- несъстоятелна процедура, то се различава от оздравяване на предприятието и сключването на извънсъдебно споразумение, които са несамостоятелни производства с вторичен (производствен) характер, тъй като предпоставят открито производство по несъстоятелност, в което те са негови факултативни фази.

Производството по стабилизация е доброволно производство, тъй като може да се открие единствено по молба на търговеца¹⁹⁵. По тази своя особеност то се различава от производството по несъстоятелност, което може да се образува и по искане на кредитор. Подаването на молба за стабилизация от търговеца е само негово право, докато подаването на молбата за откриване на производство по несъстоятелност е и задължение на длъжника. На това основание в доктрината и съдебната практика производството по несъстоятелност най-често се определя като универсално принудително изпълнение.

По своя доброволен характер производството по стабилизация се доближава до оздравяване на предприятието на длъжника и сключване на извънсъдебно споразумение между него и кредиторите му. План за стабилизация обаче може да предложи само търговецът, докато план за оздравяване могат да предложат седем субекти или техни общности (свр. чл. 697, ал. 1 ТЗ), като той се приема без съгласие на длъжника.

¹⁹¹ Вж. Тянкoвa, Я. Обща характеристика на производството по стабилизация. В: Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“. В. Търново, 2017, с. 57

¹⁹² Вж. Стефанов, Г. Търговска несъстоятелност. В. Търново, 2018, с. 337-338

¹⁹³ За разлика от други законодателства (напр. френското по отношение на процедурата *sauvegarde*-по защита).

¹⁹⁴ За разлика от разрешението по чл. 1, ал. 2 ЗПК (отм.) и това на другите съвременни законодателства (напр. германското и австрийското).

¹⁹⁵ Вж. по-подробно Маданска, Н. Новите положения в Търговския закон. С., 2017, с. 80 сл.

Съществена особеност на производството по стабилизация е изискването за бързина¹⁹⁶. Това изискване е в основата на редица разпоредби. Така например съгласно чл. 771, ал. 1 ТЗ молбата за откриване на производство по стабилизация се разглежда от съда незабавно в закрито заседание. Тази разпоредба съответства на чл. 629, ал. 1 ТЗ, която предвижда същият ред, когато молбата за откриване на производство по несъстоятелност е подадена от длъжника (ликвидатора), тъй като в тази хипотеза и производството по несъстоятелност започва като едностранно. Съгласно чл. 772, ал. 1, т. 5 ТЗ съдебното заседание за разглеждане на плана за стабилизация трябва да се проведе не по-късно от три месеца от датата на откриване на производството, което според чл. 796, ал. 1, т. 2 ТЗ подлежи на прекратяване, ако в срок от четири месеца такъв план не е утвърден от съда. По принцип съдът е длъжен да се произнася по молбата на участник в производството в тридневен срок (вж. чл. 768, ал. 2, т.3 ТЗ). Производството по стабилизация не може да се спира освен при смърт на молителя- едноличен търговец или на неограничено отговорен съдружник (срв. чл. 768, ал.2, т. 4 ТЗ).

В доктрината някои конкретни проявления на изискването за бързина се използват като основание за определяне на производството по стабилизация като конфиденциално производство¹⁹⁷.

По мое мнение в точния смисъл на думата конфиденциален характер може да има само неформално (несъдебно) производство по стабилизация, каквато нашето законодателство не урежда. Съгласно чл. 767, ал. 5 ТЗ съдът е длъжен да изпрати за обявяване в търговския регистър съобщение, че е постъпила молба за стабилизация в деня на постъпването ѝ или най-късно на следващия работен ден. Гласност се дава и чрез обявяване в регистъра на изготвения от търговеца списък на неговите кредитори, което следва да стане заедно с определението за откриване на стабилизационното производство (вж. чл. 772, ал.3 ТЗ). Не подлежи на обявяване в търговския регистър само планът за стабилизация, но това едва ли дава основание за квалифициране на цялото стабилизационно производство като конфиденциално, тъй като такъв характер имат само отделни негови елементи (подобно на производство по несъстоятелност).

В производство по стабилизация е засилено прилагането на служебното начало, което е характерно и за производството по несъстоятелност. Съгласно чл. 768, ал.2. т. 1 ТЗ съдът по свой почин може да установява факти и да събира доказателства, които са от значение за постановените в производството актове. Тази разпоредба напълно съответства на чл. 621а, ал. 1, т.2 ТЗ относно производството по несъстоятелност. В чл. 768, ал. 2, т.2 ТЗ обаче е предвидено общо правило, според което в производството по стабилизация съдът може служебно да налага предвидените в част пета на закона обезпечителни мерки и ограничения върху действията и дейността на търговеца. Подобно правило не е предвидено за производството по несъстоятелност, от което може да се направи извод, че освен за установяването на факти и събирането на доказателства, прилагането на служебното начало в това производство следва да е предвидено изрично и конкретно (напр. в чл. 629, ал.1 ТЗ за налагане на предварителни и обезпечителни мерки). От това се заключава, че в производството по стабилизация служебното начало има по-засилено прилагане в сравнение с производството по несъстоятелност¹⁹⁸.

Подобен подход едва ли е оправдан, тъй както Препоръката на ЕК, така и Предложението за директива изхождат от принципното положение за ограничаване на съдебното и административно участие в производството по стабилизация (за реструктуриране). Така например едно от петте основни изисквания на Препоръката на ЕК е на длъжниците да се позволи да реструктурират своите предприятия, без да е необходимо да започне официално съдебно производство. Съгласно чл. 10, 1 от

¹⁹⁶ Вж. по-подробно Маданска, Н. Новите положения в Търговския закон. С., 2017, с. 80 и сл.

¹⁹⁷ Вж. Тянкова, Я. Цит. съч., с. 60

¹⁹⁸ Вж. Стефанов, Г. Търговска несъстоятелност, с. 339

Предложението за директива плановете за стабилизация (за реструктуриране) следва да подлежат на утвърждаване от съдебен или административен орган при две условия: да засягат интересите на несъгласни и засегнати от съответния план лица: да предвиждат ново финансиране. Както се отбеляза, у нас е регламентирано единствено съдебно производство по стабилизация, в което предложението от търговеца и приет от кредиторите план за стабилизация задължително подлежи на съдебно утвърждаване, без да е от значение неговото съдържание.

Подобно на производството по несъстоятелност и производството по стабилизация се състои от две фази (две вътрешно обособени производства).

Първото производство се определя като предварително (преюдициално), тъй като има за цел да установи наличието на материалните предпоставки (търговско качество на молителя и непосредствената опасност от неплатежоспособност), както и отсъствието на пречки (отрицателни предпоставки) за откриване на втората фаза.

Втората фаза се квалифицира като същинско производство по стабилизация, чиято основна цел е разглеждането, приемането и утвърждаването на план за стабилизация¹⁹⁹. В същинското производство по стабилизация настъпват и правните последици на определението на съда, с което се уважава молбата за стабилизация (по отношение на фирмата на търговеца, ограничаване на дейността му, прекратяването на сключени от него договори, спирането на давността и на изпълнителните действия срещу него и др.).

В доктрината се приема, че производството по оздравяване на предприятието и производството по стабилизация си приличат по това, че и двете са съдебни и охранителни²⁰⁰. Поддържа се също, че и двете производства не са същински (типични) охранителни производства по чл. 530- 541 ГПК, тъй като поражда не само благоприятни, но и неблагоприятни за търговеца (длъжника) последици (напр. ограничаване на неговата дейност). И двете производства засягат и чужда правна сфера- тази на кредиторите (напр. при спиране на давността и на изпълнителните действия срещу длъжника), което също не е свойствено за охранителните производства. По-тази причина и чл. 768, ал. 1 ТЗ предвижда само субсидиарно и съответно (не пряко) прилагане на разпоредбите на ГПК²⁰¹.

В подкрепа на второто становище, според което производството по стабилизация е само приоритетно охранително производство, следва да се допълни, че охранителният му характер се проявява различно в двете фази на процедурата. Охранителните елементи преобладават в предварителното стабилизационно производство, което започва като едностранно, тъй като към този момент няма както правен спор, така и насрещни страни. Несвойствените на охранителни производства елементи се проявяват в същинското производство по стабилизация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на разпоредбите на част пета на ТЗ дава основание за заключението, че като цяло стабилизационното производство отговаря на европейските изисквания относно неговото образуване, съдържание и последици. Не са уредени обаче защитни механизми за сключване в това производство нови сделки, с които се осъществява междинно или ново финансиране, така както изисква Предложението за директивата на Европейския парламент и на Съвета относно рамки за превантивно реструктуриране.

¹⁹⁹ Вж. Стефанов, Г. Търговска несъстоятелност, с. 340- 341. В доктрината се поддържа също, че производството по стабилизация се състои от три етапа като първите два съвпадат с посочените по- горе фази, а от третият етап се свежда до разглеждане и приемане на план за стабилизация. Вж. Тянкова, Я. Цит. съч. с. 63- 65

²⁰⁰ Вж. Григоров, Гр. Несъстоятелност, С., 2017, с. 434

²⁰¹ Така Стефанов, Г. Търговска несъстоятелност, с. 20- 21 и 336- 337

ПРЕПОРЪКИ

Горепосоченият анализ и съпоставянето на уреденото от нашия ТЗ стабилизационно производство с регламентацията на производствата по реструктуриране според редица други европейски национални законодателства дават основание да се направят две основни препоръки с оглед подобряване на правния режим на това производство: намаляване на формализма и многобройните изисквания относно съдържанието на молбата за стабилизация и необходимите приложения; предвиждането на законова възможност за съда по стабилизацията да открива производство по несъстоятелност, ако констатира, че са налице предпоставките за това неплатежоспособност или свръхзадълженост на търговеца-молител.

REFERENCES

Grigorov, Gr. (2017) *Nesastoyatelnost*, Sofia: Sibi (Григоров, Гр., 2017. Несъстоятелност, София: Сиби)

Madanska, N. (2017) *Novite polozhenia v Targovskia zakon*. Sofia: Trud i parvo (Маданска, Н., 2017. Новите положения в Търговския закон. София: Труд и право)

Stefanov, G. (2018) *Targovska nesastoyatelnost*. Veliko Tarnovo: Abagar (Стефанов, Г., 2018. Търговска несъстоятелност. Велико Търново: Абагар)

Tyankova, Y. 2017. *Obshta harakteristika na proizvodstvoto po stabilizatsia*. V: *Sbornik dokladi ot kragla masa na tema „Aktualni problemi na pozitivnoto pravo v konteksta na chlenstvoto na Republika Bulgaria v Evropeyskia sayuz“*. Veliko Tarnovo: Faber, 2017 (Тянкова, Я., 2017. Обща характеристика на производството по стабилизация. В: Сборник доклади от кръгла маса на тема „Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“. Велико Търново: Фабер)